

O‘ZBEKISTONDA ICHKI TURIZIMNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Ismoilov Saydullo Umidjon o‘g‘li

Buxoro Davlat Universiteti

3-1 MX 22 guruh 4-bosqich talabasi

Annotatsiya; *Ushbu maqolada O‘zbekiston ichki turizmining milliy iqtisodiyotdagi roli, uning mintaqaviy rivojlanish va xizmat ko‘rsatish sektoriga ta’siri chuqur tahlil qilingan. Ichki turizmning hozirgi holati davlat siyosati, hududiy infratuzilma, raqamli transformatsiya jarayonlari va aholining sayohat madaniyati nuqtai nazaridan baholab chiqilgan. Shuningdek, sohada mavjud tizimli muammolar — transport-logistika nomutanosibligi, turistik xizmatlar sifati, narx siyosati, marketingning sustligi va malakali kadrlar yetishmovchiligi ko‘rsatib o‘tilgan. Maqolada ichki turizmni rivojlantirish uchun ilmiy asoslangan takliflar, hududiy brending modeli, raqamli ekotizim konsepsiyasi, ekoturizm va agroturizm imkoniyatlari, servis sifatini oshirish bo‘yicha mexanizmlar ishlab chiqilgan. Mazkur tadqiqot natijalari ichki turizmni barqaror rivojlantirish, hududlarni iqtisodiy faollashtirish va turizm industriyasida innovatsion boshqaruv tizimini shakllantirishda amaliy ahamiyatga ega.*

Аннотация; *В статье дается глубокий анализ роли внутреннего туризма в национальной экономике Узбекистана, его влияния на региональное развитие и сферу услуг. Современное состояние внутреннего туризма оценивается с точки зрения государственной политики, региональной инфраструктуры, процессов цифровой трансформации и культуры путешествий населения. Также выделяются системные проблемы отрасли - транспортно-логистический дисбаланс, качество туристских услуг, ценовая политика, слабый маркетинг, нехватка квалифицированных кадров. В статье разрабатываются научно обоснованные предложения по развитию внутреннего туризма, модель регионального брендинга, концепция цифровой экосистемы, возможности экотуризма и агротуризма, механизмы повышения качества обслуживания. Результаты данного исследования имеют практическое значение для устойчивого развития внутреннего туризма, экономической активизации регионов и формирования инновационной системы управления в туристической отрасли.*

Abstract; *This article provides an in-depth analysis of the role of domestic tourism in the national economy of Uzbekistan, its impact on regional development and the service sector. The current state of domestic tourism is assessed from the perspective of state policy, regional infrastructure, digital transformation processes, and the travel culture of the population. It also highlights the systemic problems in the industry - transport and logistics imbalance, quality of tourist services, pricing policy, weak marketing, and lack of qualified personnel. The article develops scientifically based proposals for the development of domestic tourism, a regional branding model, a digital ecosystem concept, the possibilities of ecotourism and agrotourism, and mechanisms for improving service quality. The results of this study are of practical importance for the sustainable development of domestic tourism,*

economic activation of regions, and the formation of an innovative management system in the tourism industry.

Kalit so‘zlar: *ichki turizm, hududiy brending, transport-logistika, infratuzilma, raqamli ekotizim, ekoturizm, xizmat sifati, iqtisodiy rivojlanish.*

Ключевые слова: *внутренний туризм, региональный брендинг, транспорт и логистика, инфраструктура, цифровая экосистема, экотуризм, качество обслуживания, экономическое развитие.*

Keywords: *domestic tourism, regional branding, transport and logistics, infrastructure, digital ecosystem, ecotourism, service quality, economic development.*

KIRISH

So‘nggi yillarda O‘zbekiston iqtisodiyotining ustuvor yo‘nalishlari qatorida turizm sohasi alohida e‘tibor bilan rivojlantirilmoqda. Xususan, ichki turizmni rivojlantirish mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta‘minlashda strategik omilga aylanib bormoqda. Bugungi kunda O‘zbekistonning barcha hududlari — Qoraqalpog‘istonning Aralbo‘yi zonasidan tortib, Surxondaryoning qadimiy Termiz maskanlarigacha bo‘lgan turistik obyektlarga boy. Shunga qaramay, ichki turizm salohiyati hali to‘liq ishga solinmagan va uning iqtisodiy foydasi mavjud real imkoniyatlardan ancha past darajada. Ichki turizmning rivojlanishi davlat byudjetiga qo‘shimcha daromad keltirishi bilan birga, aholi bandligini oshirish, hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy tengsizlikni kamaytirish, urbanizatsiya jarayonini boshqarish, yoshlarda milliy identitet va tarixiy ongni mustahkamlash kabi ijtimoiy vazifalarga ham xizmat qiladi. Biroq mavjud infratuzilmaning notekis rivojlanganligi, transport-logistika tizimining cheklovlari, xizmat ko‘rsatish sifati, marketingning sustligi, narx siyosatining aholining barcha qatlamiga mos emasligi kabi masalalar ichki turizm o‘sish sur‘atlarini cheklab turibdi. Shu nuqtai nazardan, ichki turizmni rivojlanti⁴⁴rish bo‘yicha tizimli yondashuvni shakllantirish, zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini joriy etish, raqamli ekotizim yaratish, mahalliy resurslarni iqtisodiy faol aynlmaga kiritish zarur. Mazkur maqola aynan shu jarayonlarni ilmiy va amaliy jihatdan tahlil qilish, ichki turizmning samaradorligini oshirish bo‘yicha amaliy takliflar ishlab chiqishga qaratilgan.

O‘zbekistonda ichki turizmni hozirgi holati; O‘zbekiston ichki turizmida so‘nggi yillarda sezilarli o‘sish kuzatilmoqda. 2019–2024 yillarda ichki sayohatlar soni keskin oshdi, bunda bir nechta omillar muhim rol o‘ynadi: Transport infratuzilmasining yaxshilanishi – tezkor temir yo‘l va havo qatnovlari kengayishi. Hududlarda turizm klasterlarining tashkil etilishi (Buxoro, Xorazm, Farg‘ona vodiysi, Toshkent viloyati). Aholi uchun chегirmalar, imtiyozli turpaketlar, “O‘zbekiston bo‘ylab sayohat qil!” kabi dasturlar. Mahalliy sayyohlar uchun qulay to‘lov tizimlari – onlayn bronlash, QR-bilet, raqamli xizmatlar. Ekoturizm, agroturizm va oilaviy dam olish maskanlarining ko‘payishi. Shu bilan birga, ichki turizm bozorida bir qator muammolar ham mavjud: xizmat sifati barqaror emasligi, hududlar bo‘yicha infratuzilma farqlari, marketing faoliyatining sustligi.

Rivojlanishga to‘sqinlik qiluvchi muammolar

<https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/61652>

O‘zbekistonda ichki turizm rivojlanayotgan bo‘lsa-da, uning to‘laqonli taraqqiy etishiga bir qator muammolar to‘sqinlik qilmoqda. Ushbu muammolar iqtisodiy, infratuzilmaviy, tashkiliy va madaniy omillarga bo‘linadi.

1. Infratuzilmaviy muammolar

Transport va yo‘l sifati yetarli emas – Ayrim sayyohlik maskanlariga borish uchun yo‘llar yaxshi ta’mirlanmagan, qishloq joylarda transport xizmatlari yetarli darajada rivojlanmagan.

Mehmonxona va dam olish maskanlarining kamligi – Ayniqsa, chekka hududlarda turistlar uchun zarur sharoitlar yetarli emas.

Jamoat transporti va logistika tizimining rivojlanmaganligi – Hududlararo avtobus va poyezd qatnovlari yetarli emas, narxlar muvozanatli emas.

2. Iqtisodiy muammolar

Narxlarning balandligi – Ayrim turistik maskanlardagi xizmatlar va mehmonxonalar narxlari mahalliy aholiga mos kelmaydi.

Turistik xizmatlarning past sifati – Ayrim mehmonxonalar, restoranlar va ekskursiya xizmatlari xalqaro standartlarga javob bermaydi.

Mahalliy aholi daromadining pastligi – Ichki turizmni rivojlantirish uchun mahalliy aholining sayohat qilishga qodir bo‘lishi kerak, lekin iqtisodiy imkoniyatlar cheklangan.

3. Tashkiliy va huquqiy muammolar

Ichki turizmni rivojlantirish bo‘yicha dasturlar yetarli darajada amalga oshirilmayapti – Davlat tomonidan ichki turizmni qo‘llab-quvvatlash dasturlari bor, lekin ularning amaliy natijalari hali to‘liq sezilmayapti.

Sayyohlik xizmatlari ko‘rsatuvchilarning malakasi past – Turizm sohasida kadrlar yetishmovchiligi ⁴⁵mavjud, gidlar va mehmonxona xodimlari xizmat ko‘rsatish madaniyatiga to‘liq ega emas.

Reklama va targ‘ibotning sustligi – Ichki turizm maskanlari haqida mahalliy aholiga yetarli ma’lumot yetkazilmaydi, marketing ishlari kam.

4. Axborot va marketing tizimi va turistlar uchun qo‘llanma dasturlar yetarlicha ishlab chiqilmagan.muammolari

Internetda sayyohlik maskanlari haqida ma’lumot kam – Ichki turizmga oid saytlar, ijtimoiy tarmoqlarda reklama va mobil ilovalar yetarli emas.

Onlayn xizmatlarning rivojlanmaganligi – Elektron chiptalar, onlayn bron qilish

1-Jadval

O‘zbekiston ichki turizmini rivojlantirish istiqbollari

Yo‘nalish	Hozirgi holat	Muammolar	Rivojlantirish istiqbollari	Kutilayotgan natijalar
1. Turistik infratuzilma	Yirik shaharlar (Toshkent,	Viloyatlarda infratuzilma	Har bir hududda turistik klasterlar	Ichki sayohat qulayligi ortadi,

⁴⁵ <https://bestpublication.org/index.php/sit/article/download/10608/10589/9863>

<https://cyberleninka.ru/article/n/o-zbekiston-ichki-turizmining-rivojlanish-istiqbollari-unutilmas-sayyohlik-maskanlari-misolida>

www.bestpublication.uz

	Buxoro, Samarqand)da rivojlangan	notekis, yo'llar sifati past	yaratish, yo'llarni modernizatsiya qilish	turistlar soni oshadi
2. Transport xizmati	Avtobus va temir yo'l qatnovi mavjud	Qatnovlar soni kam, narxlar nisbatan yuqori	Arzon turpaketlar, yangi marshrutlar, “Turistik avtobus” loyihasi	Hududlararo sayohat osonlashadi
3. Mehmonxona va hostellar	Yirik shaharlarda ko'p	Qishloq joylarda yetarli emas	Qishloq turizmini rivojlantirish, oilaviy mehmon uylari	Qulay va arzon turar joy ko'payadi
4. Raqamli turizm	Booking, online xarid xizmatlari rivojlanmoqda	Ko'plab hududlarda internet sust	Hududlar kesimida “Raqamli turizm xaritasi” yaratish	Turistlar uchun axborotga oson kirish
5. Reklama va PR	Asosiy kontent chet el turistlariga qaratilgan	Ichki turizm kampaniyalari kam	“O'zbekiston ichki turizmi haftaligi”, bloggerlar bilan hamkorlik	Ichki turistlar oqimi 30–40% ortadi
6. Yoshlar turizmi	Talabalar orasida sayohatga qiziqish bor	Narxlar qimmat, imtiyozlar kam	Maxsus talaba paketlari, chegirmalar	Yoshlar sayohati faollashadi
7. Ekoturizm	Qorategin, Zaamin, Surxon tabiiy zonalari bor	Infratuzilma past, gidlar yetishmaydi	Milliy bog'larda ekomarshrutlar, maxsus kempinglar	Barqaror va ekologik xavfsiz turizm
8. Qishloq turizmi	Boshlang'ich darajada	Ko'nikma va standartlar yetarli emas	Oilaviy mehmon uylari, agrofestivallar	Aholi bandligi oshadi, xizmatlar xilma-xillashadi
9. Madaniy meros obyektlari	YUNESKO obyektlari ko'p	Tushuntirish xizmatlari sust	Raqamli gidlar, multimedia markazlari	Turistlar uchun zamonaviy tajriba
10. Xizmat sifati	Ba'zi hududlarda yaxshi	Kadrlar malakasi past	Turizm kollejarini rivojlantirish, gidlarni qayta tayyorlash	Professional xizmat ko'rsatish darajasi oshadi

O'zbekiston ichki turizmi so'nggi yillarda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning muhim yo'nalishlaridan biriga aylanib bormoqda. Mamlakatning boy tarixiy-madaniy merosi, turli iqlim zonalari, milliy urf-odat va an'analari ichki turizmni rivojlantirish uchun mustahkam zamin yaratadi. Aholining sayohat madaniyati oshib borayotgani, dam olishga bo'lgan ehtiyojning kuchayishi ham ushbu sohaning istiqbolini yanada kengaytirmoqda.

Ichki turizmni rivojlantirishning muhim istiqbollaridan biri — **turizm infratuzilmasini hududlar kesimida takomillashtirish**dir. Yo‘l-transport tarmoqlari, mehmonxonalar, oilaviy mehmon uylari, ovqatlanish va ko‘ngilochar maskanlarning ko‘payishi aholining mamlakat ichida qulay va arzon sayohat qilish imkoniyatlarini kengaytiradi. Ayniqsa, qishloq va tog‘li hududlarda ekologik va agro-turizmni rivojlantirish ichki turizmning barqaror o‘sishiga xizmat qiladi.

Yana bir muhim yo‘nalish — **turizm mahsulotlarini diversifikatsiya qilish**dir. Ziyorat turizmi, madaniy-meros turizmi bilan bir qatorda sog‘lomlashtirish, sport, gastronomik va etnoturizm yo‘nalishlarini rivojlantirish aholining turli qatlamlari uchun jozibadorlikni oshiradi. Bu esa ichki sayyohlar oqimini mavsumiylikdan xoli holda yil davomida barqaror ushlab turishga yordam beradi.

Ichki turizm istiqbolini belgilovchi omillardan yana biri — **raqamli texnologiyalarni joriy etish**dir. Onlayn bronlash tizimlari, mobil ilovalar, hududiy turizm portallari va raqamli xaritalar ichki sayyohlar uchun axborotga tezkor va qulay kirishni ta’minlaydi. Shu bilan birga, ijtimoiy tarmoqlar orqali milliy turizm maskanlarini targ‘ib qilish aholining sayohatga bo‘lgan qiziqishini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston ichki turizmini rivojlantirish istiqbollari keng va salmoqlidir. Infratuzilmani yaxshilash, turizm turlarini kengaytirish, xizmatlar sifatini oshirish hamda raqamli yechimlarni joriy etish orqali ichki turizm nafaqat aholining dam olish ehtiyojlarini qondiradi, balki hududlar iqtisodiy faolligini oshirish, bandlikni ta’minlash va milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga muhim hissa qo‘shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D., & Wanhill, S. (2008). *Tourism: Principles and practice* (4th ed.). Pearson Education.
2. Kotler, P., Bowen, J. T., & Makens, J. C. (2016). *Marketing for hospitality and tourism* (6th ed.). Pearson Education.
3. UNWTO. (2022). *Tourism and rural development: A policy perspective*. World Tourism Organization.
4. Sharpley, R. (2006). Travel and tourism. In D. J. Airey & J. Tribe (Eds.), *An international handbook of tourism education* (pp. 15–28). Elsevier.
5. Hall, C. M., & Page, S. J. (2014). *The geography of tourism and recreation: Environment, place and space* (4th ed.). Routledge.
6. Butler, R. W. (1980). The concept of a tourism area cycle of evolution: Implications for management of resources. *The Canadian Geographer*, 24(1), 5–12. <https://doi.org/10.1111/j.1541-0064.1980.tb00970.x>
7. Richards, G. (2018). Cultural tourism: A review of recent research and trends. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 36, 12–21. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2018.03.005>

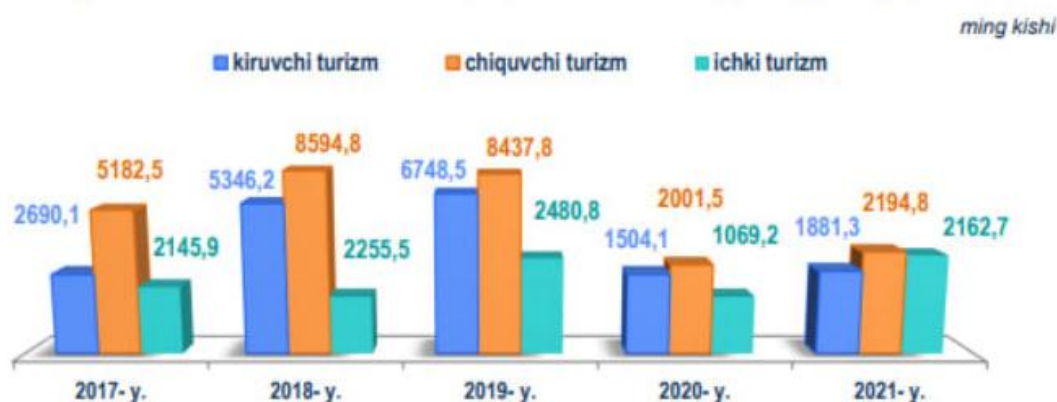
8. Ashley, C., & Mitchell, J. (2009). Tourism and poverty reduction: Pathways to prosperity. Development Southern Africa, 26(3), 335–348. <https://doi.org/10.1080/03768350903086849>

9. OECD. (2020). Tourism trends and policies 2020. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/6b47b985-en>

10. O‘zbekiston Respublikasi Turizm va madaniy meros vazirligi. (2023). O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish strategik yo‘nalishlari. Toshkent.

2021-yilda kiruvchi, chiquvchi va ichki turizmning asosiy ko‘rsatkichlari

Oxirgi besh yil ichida kirish turizmi bilan shug‘ullanuvchilar soni 0,7 barobarga kamaydi, 2021- yilda 1881,3 ming kishini tashkil etdi, xorijga sayohat qilgan O‘zbekiston fuqarolari soni 2194,8 ming nafarni tashkil etdi (2017- yilga nisbatan 0,4 barobar kam). 2021- yilda mamlakatimizda xizmat ko‘rsatuvchilar soni 2162,7 ming kishiga yetdi.



O‘zbekiston bo‘ylab sayohatlar soni, ming birl.



2021- y.

o‘shish sur‘ati, % da

3

Xulosa

O‘zbekistonda ichki turizmni rivojlantirish orqali nafaqat iqtisodiy o‘lishga erishish, balki aholi o‘rtasida milliy madaniyat va tarixga bo‘lgan qiziqishni oshirish mumkin. Bu borada davlat va xususiy sektorning birgalikdagi sa‘y-harakatlari, hududlardagi turizm imkoniyatlarini to‘liq ro‘yobga chiqarish muhimdir. Har bir o‘zbekistonlik o‘z yurti bo‘ylab sayohat qilishdan nafaqat zavq, balki faxr tuyg‘usini ham his etishi lozim.

Transport infratuzilmasini yaxshilash, xizmatlarni arzonlashtirish, marketing va raqamli texnologiyalarni joriy etish, shuningdek, ekologik va ziyorat turizmini kengaytirish zarur. Barcha chora-tadbirlar amalga oshirilsa, ichki turizm aholi uchun yanada jozibador bo‘lib, mamlakat iqtisodiyoti va ijtimoiy rivojlanishiga katta hissa qo‘shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR;

1. To‘rayev, A. (2019). Turizm menejmenti va marketingi. Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 280 b.
2. To‘rayev, A., & Qodirov, S. (2018). Turizm iqtisodiyoti va menejmenti. Toshkent: Turon, 300 b.
3. Akbarov, M. (2020). Turizm biznesi va xizmat ko‘rsatish menejmenti. Toshkent: Ilmiy nashr, 250 b.
4. Juraev, R. (2017). Turistik kompaniyalar va ularni boshqarish. Toshkent: Fan va texnologiya, 210 b.
5. Ergashev, T. (2020). Hududiy turizm va klasterlar. Toshkent: Ilmiy nashr, 180 b.
6. Saidov, B. (2019). O‘zbekistonning ichki turizm resurslari va ularni rivojlantirish. Toshkent: Sharq, 200 b.
7. Nurmurodov, D. (2021). Viloyatlar turizmini rivojlantirish strategiyalari. Toshkent: Akademiya, 220 b.
8. Bobojonov, B. (2019). Ekoturizm asoslari va uning infratuzilmasi. Toshkent: Fan va texnologiya, 210 b.
9. Islomov, F. (2020). Agro-turizm va qishloq xo‘jaligi turizmi. Toshkent: Ilmiy nashr, 180 b.
10. Raxmatov, S. (2018). Ekoturizm va barqaror rivojlanish. Toshkent: Turizm markazi, 195 b.
11. Toshpulatov, M. (2019). Ziyorat turizmi va diniy turizm resurslari. Toshkent: Fan va texnologiya, 170 b.
12. Qodirova, L. (2018). Madaniy va tarixiy turizmni rivojlantirish. Samarqand: Ilmiy nashr, 200 b.
13. Aliyev, N. (2021). O‘zbekiston tarixiy shaharlarida turizmni rivojlantirish. Buxoro: Akademiya, 210 b.
14. Karimov, H. (2020). Turizm infratuzilmasi va logistika. Toshkent: Ilmiy nashr, 230 b.
15. Xolmirzaev, O. (2019). Mehmonxona va dam olish xizmatlarini boshqarish. Toshkent: Fan va texnologiya, 215 b.

16. Raxmonov, A. (2017). Turizmda sifat va standartlar. Toshkent: Sharq, 180 b.
17. UNWTO Reports (2018–2022). Tourism Highlights & Domestic Tourism Analysis. Madrid: UNWTO.
18. World Bank (2019). Uzbekistan Tourism Development Strategy. Washington, D.C.
19. https://stat.uz/images/uploads/reliz2021/turizim_28_07_22_uz.pdf